

ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΓΛΥΠΤΑΙ ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΕΠΑΜ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ,

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΗ,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τιμῶσα τὴν μνήμην ἐκλιπόντων ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, ἀφιερώνει τὴν σημερινὴν συνεδρίασίν της εἰς αὐτούς, ἀποτίουσα φόρον τιμῆς εἰς τὴν Νεοελληνικὴν τέχνην ἐν γένει.

Πολλοὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος περιπτου αἰῶνος ὑπηρετήσαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἀλλὰ θὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τοὺς πλέον ὀνομαστούς, ἢ γόνιμος καὶ ἀποδοτικὴ δημιουργία τῶν ὁποίων ἀφήκεν ἐποχὴν εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ χρονικά.

Ἡ Ἐπιάνησος πρώτη, καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἔδωσε τὰ καλλιτεχνικὰ φῶτα της εἰς τὸ ὑπόδουλον Ἔθνος. Τὸ 1806 ἰδρύθη εἰς τὴν Κέρκυραν Δημοτικὴ Καλλιτεχνικὴ Σχολὴ καὶ τὸ 1815 Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου Προσαλέντη, ὁ ὁποῖος ἐσπούδασεν ἐν Ἰταλίᾳ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Ἁγίου Λουκά ὑπὸ τὸν Κανόβα καὶ ἦλθεν εἰς Κέρκυραν διὰ τὰ διδάξῃ βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν διδάσκαλον Βέγιαν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑθνους ἡ καλλιτεχνικὴ κίνησις ἐπεξειάθη ἀπὸ τὰ Ἐπιάνησα εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Τὸ 1839 ὁ Βασιλεὺς Ὀθων ἀποφασίζει τὰ ἰδρύσῃ τὴν «Σχολὴν ὠραίων καὶ βαναύσων Τεχνῶν», τὸ σημερινὸν Πολυτεχνεῖον, καὶ οἱ πρῶτοι καθηγηταὶ της ἦσαν ξένοι: Ὁ Θεόδωρος τῆς ζωγραφικῆς 1837-1843, τοῦ ὁποίου μαθητῆς ἦτο ὁ Νικηφόρος Λύτρας, ὁ Γάλλος Μπονερότ τῆς γραφικῆς, ὁ Σίγγελ τῆς γλυπτικῆς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Χάνσεν τῆς διακοσμητικῆς ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἦσαν, ὡς ὁ Νικό-

λαος Κουννελάκης 1829-1869, οί αδελφοί Μαργαρίτη Φίλιππος και Γεώργιος, ό Μ. Γεωργιάδης 1844, ό Ίερομόναχος Άγαθάγγελος Τριανταφύλλου και άλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων και ό σπουδαίος ζωγράφος, ό ὁποῖος ἐξωγράφησεν ιστορικά θέματα, Θεόδωρος Βρυζάκης (1814-1878). Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ τελευταίου τούτου ή «Ύξοδος τοῦ Μεσολογγίου» ἐβραβεύθη εἰς τήν ἔκθεσιν τῆς Βιέννης τὸ 1853.

Ύλλος ἀξιωμακόμενος ζωγράφος εἰς θέματα τοῦ 1821 εἶναι ό Τσόκος, ό ὁποῖος ὑπῆρξε και προσωπογράφος ἡγετῶν τοῦ Άγῶνος.

Τὸ 1873 τὸ Πολυτεχνεῖον μαζί μετὸ Σχολεῖον Καλῶν Τεχνῶν μεταφέρεται εἰς τὸ σημερινόν του κτίριον, μετὸν πρωτόν διευθυντήν του τὸν ἀρχιτέκτονα Καντατζόγλου. Μεταξὺ τῶν πρώτων μαθητῶν συγκατελέγοντο και οἱ ἐπιφανεῖς Ἕλληνες ζωγράφοι, οἱ ὁποῖοι ἐστήριξαν τήν νεοελληνικήν ζωγραφικήν εἰς τὰ πρώτα βήματά της: Ὁ Νικόλαος Γύζης, ό Νικηφόρος Λύτρας, ό Γεώργιος Ίακωβίδης και ό Κωνσταντῖνος Βολονάκης.

Ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ. Ἐγεννήθη εἰς Τῆνον τὸ 1842. Ἐσπούδασεν εἰς τήν Σχολήν Καλῶν Τεχνῶν Ἀθηνῶν και ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ Μόναχον. Ἐφιλοτέχνησε πλεῖστα ἔργα ἀπαραμίλλου τέχνης και ὠραιότητος ὡς ή «Δόξα και τὰ Ψαρά», «Τὸ Τάμα», τὸ περίφημο «Κρυφὸ σχολειό» κλπ.

Δόγω τῆς μεγάλης ἀξίας του διωρίσθη τὸ 1882 καθηγητῆς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐν Μονάχῳ, ὅπου και παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του τὸ 1904.

Ὁ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΛΥΤΡΑΣ. Ἐγεννήθη τὸ 1832 εἰς Τῆνον ὑπὸ πατρός μαρμαρογλύπτου και ἐσπούδασεν εἰς Ἀθήνας ὑπότροφος τοῦ ναοῦ τῆς Ἐυαγγελιστρίας και μετέπειτα εἰς Μόναχον ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Πιλότι· κατόπιν ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἂν και εἶχε πλείστας προτάσεις διὰ τὸ ἐξωτερικὸν παρέμεινεν. Ὁ Λύτρας ἦτο πραγματικῶς Ἕλλην ζωγράφος, δὲν εἶχε ἐπηρεασθῆ ἀπὸ ξένας σχολὰς και ἐφιλοτέχνησε πλεῖστα ὅσα ἔργα: Τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, τὴν πυρπόλησιν τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος ἀπὸ τὸν Κανάρη, τὰς μεγάλας προσωπογραφίας τοῦ Ὁθωνος και τῆς Ἀμαλίας και πλεῖστα ἄλλα ἔργα περισπούδαστα. Ἐδίδαξεν ἐπὶ 37 ἔτη εἰς τήν Σχολήν Καλῶν Τεχνῶν.

Ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ. (1858-1933). Ἐγεννήθη εἰς Λέσβον. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Μόναχον. Διεκρίθη διὰ τὰς προσωπογραφίας του καὶ διὰ συνθέσεις μὲ μικρὰ παιδιὰ ὡς ἡ «Παιδικὴ συναυλία», «Τὰ πρῶτα βήματα», «Πάππος καὶ ἐγγονός», «Παιδικὸς κανυᾶς», «Τὸ κτένισμα τῆς ἐγγονῆς» κλπ. Διωρίσθη διευθυντῆς τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης τὸ 1904 καὶ μετέπειτα διευθυντῆς τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν Ἀθηνῶν τὸ 1909. Κατὰ τὸ 1920 ἔλαβε τὸ Ἐθνικὸν Ἀριστεῖον Γραμμᾶτων καὶ Τεχνῶν καὶ τὸ 1926 ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΟΛΟΝΑΚΗΣ. Ἐγεννήθη εἰς Ἡράκλειον Κρήτης τὸ 1837. ἔσπούδασεν εἰς Μόναχον. Διωρίσθη καθηγητῆς εἰς τὴν Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν Ἀθηνῶν καὶ ἦτο περίφημος θαλασσογράφος. Κυριώτερα τῶν ἔργων του ὑπῆρξαν «Ἡ Ναυμαχία τῆς Λίσσης», «Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία», «Πυρόπλοισις τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος ἐν Χίῳ», «Ἡ ἐπάνοδος τῶν Ἀργοναυτῶν» καὶ ἄλλα.

Ἡ Κέρκυρα, ἀργότερα, παρουσιάζει καὶ ἄλλους ἱκανοὺς ζωγράφους, ὅπως τὸν Παχύν, τὸν Βήλαν, τὸν Σαμαριζῆν, τὸν Πλατσαῖον, τὸν πρῶτον καθηγητὴν μου τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον «Καποδίστριας» Σπυριδῶνα Πιζάνην, τὸ 1892-1895, τὸν περίφημον διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς ὕδατογραφίας του Ἀγγελον Γυαλιῶν, τὸν Λυκοῦργον Κογεβίαν καὶ τὸν Βικέντιον Μποκατσιάμπην, ὁ ὁποῖος διετέλεσε καθηγητῆς εἰς τὸ Σχολεῖον Καλῶν Τεχνῶν Ἀθηνῶν.

Θὰ ἀναφέρω ἐπίσης τοὺς Κεφαλλήνας ζωγράφους Γεράσιμον Πιζαμᾶνον, τὸν Γεράσιμον Μηγιάτην, τὸν Ὀδυσσεῆ Φωκᾶν, ἄριστον τοπιογράφον, τὸν γλύπτην Μπονάνον καὶ τέλος τὸν ζωγράφον Σπύρον Βικᾶτον, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν, ἐξελέγη ἐταῖρος τῆς Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Μονάχου καὶ ἐτιμήθη μὲ τὸ Ἐθνικὸν Ἀριστεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐπίσης θὰ ἀναφέρω μεν τοὺς Ράλλην, Δεμπέσην, Βῶκον, Τσιριγώτην καὶ Πανταζῆν.

Νεώτεροι διακριθέντες ἰδιαιτέρως εἶναι οἱ ζωγράφοι: ὁ Στρατηγός, ὁ Φριῆξος Ἀρισταῖος, ὁ Ζαῖρος καὶ ὁ Ροῦλός. Τοῦ τελευταίου αἱ στρατιωτικαὶ

συνθέσεις και τὰ πορτραῖτα εἶναι ἐξαιρετα. Ὁ Ροῦλὸς ὑπῆρξε καὶ καθηγητῆς τοῦ Σχολείου Καλῶν Τεχνῶν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριστείου Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν.

Ἄριστοι ὡσαύτως ζωγράφοι, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν πολλὰ εἰς τὴν Νεοελληνικὴν τέχνην, ὑπῆρξαν ὁ Πᾶνος Ἀραβαντινός, ὁ ὁποῖος διέπρεπεν ἰδίως εἰς τὴν σκηνογραφίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὁ τοπιογράφος Μαλέας, ὁ Φερεκίδης, ὁ Νικόλαος Λύτρας, υἱὸς τοῦ Νικηφόρου Λύτρα, ὁ Νικόλαος Ὀθωναῖος, ὁ Γεώργιος Προκοπίου, ὁ Δεμπέσης, ὁ Χριστοφῆς (ὁ ζωγράφος τῶν μεθυσμένων καὶ τῶν πολυπροσώπων συνθέσεων), ὁ Α. Γεραλῆς καὶ ἡ Ἀσπριώτου, ἡ Ἰγγλέση καὶ ἡ Θάλεια Φλωρᾶ-Καραβία καὶ ἄλλοι.

Ἰδιαίτερος θὰ ἀναφέρω τὸν ἀείμνηστον Ἀκαδημαϊκὸν καὶ καθηγητὴν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν Παῦλον Μαθιόπουλον, τιμηθέντα διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν, τὸν «ζωγράφον τῶν ὠραίων γυναικῶν» καὶ ἄριστον προσωπογράφον, καὶ τοὺς ἐκ Πατρῶν Γεώργιον Χατζόπουλον, Βασίλειον Χατζῆν, θαλασσογράφον, Γεράσιμον Βῶκον καὶ τὸν ἐξαιρετὸν σχεδιαστὴν καὶ διδάσκαλον, Καθηγητὴν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, Δημήτριον Μπισκίνην, ὁ ὁποῖος ἐζωγράφησε καὶ ἐσχεδίασε διάφορα ἀξιόλογα ἔργα.

Ἡ χαρακτηριστικὴ ἔχασεν ἐσχάτως δύο ἐξαιρετοὺς χαρακτας, καθηγητὰς τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, τοὺς ἀειμνήστους Ἰωάννην Κεφαλληνὸν καὶ Εὐθύμιον Παπαδημητρίου.

Τέλος εἰς τὴν γλυπτικὴν διεκρίθησαν καὶ ἐτίμησαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικὸν οἱ γλύπται Δρόσης, Βροῦτος, Φυτάλης, Βιτάλης, Βισάρης, Φιλιππότης, Λάζαρος Σῶχος, ὁ ὁποῖος ἐφιλοτέχνησε τὸν Κολοκοτρώνην· ὁ ἀλησμόνητος δημιουργὸς τῆς «Κοιμωμένης» Γιαννούλης Χαλεπᾶς, ὅστις ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν, ὁ καθηγητῆς τοῦ Σχολείου Καλῶν Τεχνῶν Θωμᾶς Θωμόπουλος, γλύπτης καὶ λόγιος, καὶ ὁ διατελέσας διευθυντῆς τῆς αὐτῆς Σχολῆς Ἀκαδημαϊκὸς γλύπτης Κώστας Δημητριάδης, ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριστείου Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἐνίκησεν εἰς τὴν Ὀλυμπιάδα τῶν Παρισίων κατὰ

τὸν καλλιτεχνικὸν διαγωνισμόν, λαβὼν πρῶτον χρυσοῦν βραβεῖον διὰ τὸν «Δισκοβόλον» του, ὁ ὁποῖος κοσμεῖ σήμερον τὴν εἴσοδον τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου.

Θὰ ἀναφέρω ἐν τέλει τὸν ἀείμνηστον Βασιλόπαιδα πρίγκιπα Νικόλαον, ὁ ὁποῖος ἦτο διακεκριμένος τοπιογράφος καὶ τοῦ ὁποίου μίαν συνολικὴν ἔκθεσιν ἔργων του εἶδομεν μετὰ τὸν θάνατόν του, ὁ ὁποῖος πάντοτε μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐπεσκέπτετο τὰς καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις μας καὶ ἐργαστήριά μας.

Φυσικὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι καλλιτέχναι τοῦ χρωστῆρος, τῆς σμίλης καὶ τῆς χαρακτικῆς ἀπέδωσαν σημαντικὰ ἔργα καὶ συνέτειναν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Νεοελληνικῆς Τέχνης.

Ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει νὰ τοὺς μνημονεύσωμεν ὅλους ἀλλὰ ὁ αὐτὸς φόρος τιμῆς ἀνήκει ἀκέραιος καὶ εἰς τούτους, ἡ δὲ ἱστορία θὰ τοποθετήσῃ ἕκαστον εἰς τὴν θέσιν του.

Ὅλοι μαζί, μεγάλοι καὶ μικροί, διάσημοι, ὀνομαστοὶ καὶ γνωστοί, ἐστήριξαν καὶ ἐξύψωσαν τὸ λαμπρὸν οἰκοδόμημα τῆς Νεοελληνικῆς Τέχνης.

Ἀγήρως ἔστω ἡ μνήμη αὐτῶν.

